

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 24.10.2006
KOM(2006) 618 galutinis

ŽALIOJI KNYGA

**DĖL TEISMO SPRENDIMŲ VYKDYMO EUROPOS SĄJUNGOJE
VEIKSMINGUMO GERINIMO:
BANKO SĄSKAITŲ AREŠTAS**

(pateiktas Komisijos)

{SEK(2006) 1341}

ŽALIOJI KNYGA

DĖL TEISMO SPRENDIMŲ VYKDYMO EUROPOS SĄJUNGOJE VEIKSMINGUMO GERINIMO: BANKO SĄSKAITŲ AREŠTAS

Šios Žaliosios knygos tikslas – pradėti plačiai tartis su suinteresuotosiomis šalimis dėl piniginių reikalavimų vykdymo Europoje gerinimo. Žaliojoje knygoje aprašomos pagrindinės dabartinės problemos ir kaip galimas sprendimo variantas yra pateiktas siūlymas sukurti Europos banko sąskaitų arešto sistemą.

Komisija kviečia suinteresuotąsias šalis iki 2007 m. kovo 31 d. pateikti pastabas tokiu adresu:

Commission européenne
Direction générale Justice, Liberté et Sécurité
Unité C1 – Justice civile
B - 1049 Bruxelles
Faksas: +32-2/299 64 57
El. paštas: jls-coop-jud-civil@cec.eu.int

Suinteresuotųjų šalių yra prašoma aiškiai nurodyti, ar jos pageidauja, kad jų pastabos nebūtų skelbiamos Komisijos tinklalapyje.

Komisija planuoja surengti viešą šios žaliosios knygos dalyko svarstymą. Visi atsiliepusieji bus pakviesti į jį.

1. ĮVADAS

1.1. Dabartinės padėties trūkumai

Vykdyto procesas dažnai yra apibūdinamas kaip Europos teismų civilinės teisės srities Achilo kulnas. Dauguma Bendrijos teisės aktų nustato teismų kompetenciją, teismo sprendimų pripažinimo ir paskelbimo vykdytinais procedūras, teismų bendradarbiavimo nagrinėjant civilines bylas mechanizmą, tačiau dar nėra pateikta jokio teisės akto dėl konkrečių vykdymo priemonių projekto. Ligi šiol teismo sprendimo, kuris buvo paskelbtas vykdytinu kitoje valstybėje narėje, vykdymą reglamentuoja tik nacionalinė teisė.

Dabartinė nacionalinių vykdymo taisyklių įvairovė labai trukdo surinkti tarpvalstybines skolas. Kreditoriai, norintys įvykdyti sprendimą kitoje valstybėje narėje, susiduria su skirtingomis teisinėmis sistemomis, procesiniais reikalavimais ir kalbų sunkumais, dėl kurių atsiranda papildomų išlaidų ir yra vilkinamas vykdymo procesas. Praktiškai kreditorius, siekiantis patenkinti savo piniginių reikalavimų Europoje, dažniausiai bandys tai padaryti paprašęs areštuoti¹ skolininko banko sąskaitą (-as). Tokia procedūra taikoma daugumoje

¹ Atkreipkite dėmesį į vartojamus terminus: terminas „areštas“ šioje Žaliojoje knygoje reiškia procedūrą, kurios metu yra areštuojamas arba išaldomas trečiajai šaliai priklausantis skolininko kilnojamas turtas, ir šitaip trečiajai šaliai yra neleidžiama perduoti turto valdymo kitam asmeniui.

valstybių narių ir, jeigu tai daroma veiksmingai, ji gali būti sėkminga kovos su nepaklusniais ir nesąžiningais skolininkais priemonė.

Tačiau šiandien skolininkai gali akimirksniu pervesti savo pinigus iš sąskaitų, apie kurias jų kreditoriai žino, į kitas sąskaitas, esančias toje pačioje arba kitoje valstybėje narėje, kurioje kreditoriai negali šių sąskaitų taip greitai blokuoti. Šiuo metu galiojantys Bendrijos teisės aktai nenumato galimybės gauti nutartį dėl banko sąskaitos arešto, kurią būtų galima įvykdyti visoje Europos Sąjungoje. Be to, Reglamentas 44/2001 (Briuselis I)² neužtikrina, kad *ex parte* teismo suteikta apsauginė priemonė, tokia kaip banko sąskaitos areštas, bus pripažinta ir įvykdyta kitoje valstybėje narėje, ne toje, kurioje ši priemonė buvo nustatyta³.

1998 m. Komisijos komunikate „Dėl teismo sprendimų priėmimo ir vykdymo Europos Sąjungoje didesnio veiksmingumo“⁴ jau atkreiptas dėmesys į sunkumus, kylančius atgaunant tarpvalstybinio pobūdžio skolas. Atsižvelgiant į skirtingus valstybių narių teisės aktus ir dalyko sudėtingumą, minėtame komunikate siūloma iš pradžių apsiriboti bankų sąskaitų arešto problemos svarstymu⁵. Po dvejų metų Abipusio pripažinimo programoje Komisijos buvo prašoma patobulinti su bankais susijusias arešto priemones⁶. 2002 m. Komisija paskelbė kvietimą dalyvauti konkurse *dėl teismo sprendimų vykdymo Europos Sąjungoje veiksmingumo padidinimo* tyrimo. Tyrimo ataskaitoje pateikiama tuometinių 15 valstybių narių padėties analizė ir siūloma keletas priemonių, kurios pagerintų teismo sprendimų vykdymą Europos Sąjungoje, ypač atkreipiant dėmesį į Europos vykdomojo rašto dėl banko sąskaitų arešto, Europos apsauginės teismo nutarties tuo pačiu tikslu ir kitų priemonių, didinančių skolininko turto aiškumą, sukūrimą⁷. Šis klausimas bus nagrinėjamas žaliwoje knygoje, kuri bus išleista 2007 m.

Tarpvalstybinių skolų atgavimo rizikos problemos yra kliūtis laisvam vykdomųjų raštų dėl piniginių mokėjimų judėjimui Europos Sąjungoje ir trukdo tinkamai veikti vidaus rinkai. Pavėluotas mokėjimas ir nemokėjimas taip pat kenkia verslininkų ir vartotojų interesams. Konkurencijos iškraipymo pavojų tarp valstybėse narėse veikiančių verslininkų taip pat sukelia nevienodai veiksmingas skolų atgavimo procesas Europos Sąjungoje ir skirtumai tarp veiksmingų ir neveiksmingų vykdomųjų raštų dėl piniginių mokėjimų vykdymo sistemų. Todėl reikia apsvarstyti, kokių veiksmų šiuo reikalu gali imtis Bendrija.

2. GALIMI SPRENDIMO BŪDAI: EUROPOS BANKO SĄSKAITŲ AREŠTO SISTEMA

Vienas iš galimų sprendimo būdų – sukurti Europos vykdomąjį raštą dėl banko sąskaitų arešto, kuris leis kreditoriui apsaugoti jam priklausančią pinigų sumą arba į kurią jis turi reikalavimo teisę, šitaip neleidžiant išsiųsti arba pervesti lėšas, kurias skolininkas Europos Sąjungos teritorijoje turi vieno arba kelių bankų sąskaitose⁸. Toks vykdomasis raštas turėtų tiksliai apsauginį poveikį, t. y. remiantis šiuo raštu banko sąskaitoje esančios skolininko lėšos,

² 2000 m. gruodžio 22 d. Reglamentas (EB) Nr. 44/2001, OL L 12, 16.1.2001, p.1.

³ 1980 m. gegužės 21 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas, C-125/79 (*Denilauer*).

⁴ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui, OL C 33, 31.1.1998, p. 3.

⁵ Plg. komunikatas (1 išnaša), p. 14.

⁶ Abipusio teismo sprendimų pripažinimo civilinėse ir komercinėse bylose principo įgyvendinimo priemonių programa, OL C 12, 15.1.2001, p. 1, 5.

⁷ Tyrimas Nr. TVR/A3/2002/02. Galutinę ataskaitą galima rasti:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

⁸ Europos vykdomasis raštas taip pat galėtų būti naudojamas pareiškiant civilinius ieškinius dėl apgaulės arba nusikalstamos veiklos.

jų neperduodant kreditoriui, būtų blokuojamos. Šiai procedūrai turėtų būti taikomos vykdomojo rašto suteikimo sąlygos, įskaitant pakankamą skolininko apsaugos lygį. Vienoje valstybėje narėje priimtas vykdomasis raštas dėl arešto būtų pripažįstamas ir vykdytinas visoje Europos Sąjungoje. Tokio rašto nereikėtų paskelbti vykdytinu.

Tokią sistemą būtų galima sukurti nustatant naują ir savarankišką Europos procedūrą, kuria būtų galima naudotis kartu su priemonėmis, egzistuojančiomis pagal nacionalinę teisę, arba priėmus direktyvą suderinti valstybių narių nacionalinės teisės normas dėl banko sąskaitų arešto. Šiuo atveju reikėtų priimti papildomus teisės aktus, siekiant užtikrinti vienoje valstybėje narėje priimto vykdomojo rašto dėl arešto pripažinimą ir vykdymą visoje Europos Sąjungoje.

Sprendimas dėl to, ar verta pasiūlyti teisės akto projektą šioje srityje, priklausys nuo poveikio įvertinimo, kuriame bus analizuojamas tarpvalstybinio skolų atgavimo problemų sudėtingumas ir galimų alternatyvių Europos taisyklių veiksmingumas. Šioje knygoje pateikti pasiūlymai neturės įtakos poveikio įvertinimo išvadoms.

1 klausimas: *Ar manote, kad reikia priimti Bendrijos teisės aktą, reglamentuojantį banko sąskaitų areštą kaip vieną iš būdų pagerinti skolų atgavimą ES? Jeigu taip, ar šiuo teisės aktu turi būti sukurta savarankiška Europos procedūra, ar suderinti valstybių narių teisės aktai dėl banko sąskaitų arešto?*

2 klausimas: *Ar sutinkate, kad Bendrijos teisės aktu turi būti nustatomi tik apsauginiai vykdomieji raštai, neleidžiantys atsiimti ir pervesti pinigų, esančių banko sąskaitos likutyje?*

3. VYKDOMOJO RAŠTO DĖL AREŠTO IŠDAVIMO PROCEDŪRA

3.1. Aplinkybės, kurioms esant kreditorius gali prašyti išduoti vykdomąjį raštą dėl arešto

Kyla klausimas, kokiuose piniginio reikalavimo nagrinėjimo etapuose, taikant Europos sistemą, kreditorius gali pateikti prašymą išduoti arešto vykdomąjį raštą. Šiuo metu iš esmės yra keturi atvejai, kada kreditorius gali pateikti prašymą dėl tokios teismo apsauginės priemonės, siekdamas apginti savo teises:

- prieš pradėdant iš esmės nagrinėti ieškinį,
- pagrindinio ieškinio pareiškimo metu,
- bet kuriame vėlesniame teismo bylos nagrinėjimo etape ir
- per laikotarpį nuo vykdomojo rašto priėmimo vienoje valstybėje narėje iki šio rašto paskelbimo vykdytinu valstybėje narėje, kurioje yra skolininko banko sąskaita.

Manoma, kad kreditoriui turi būti suteikiama didžiausia laisvė, leidžiant jam pateikti prašymą išduoti arešto vykdomąjį raštą bet kuriame bylos nagrinėjimo etape. Dėl to reikia atsižvelgti į atitinkamą skolininko interesų apsaugą, ypač tuomet, kai prašymas dėl laikinųjų priemonių pateikiamas prieš pradėdant teisminį bylos nagrinėjimą. Vykdomasis raštas dėl arešto kaip Europos sistemos sudedamoji dalis papildys civilinės teisės srityje galiojančius Europos teisės aktus ir bus suderintas su jais.

3 klausimas: *Ar vykdomasis raštas dėl arešto gali būti išduodamas visais keturiais 3.1. punkte nurodytais atvejais, ar tik kai kuriais iš jų?*

3.2. Priėmimo sąlygos

Vykdomąjį raštą dėl arešto galėtų priimti teismas, nagrinėjantis bylą supaprastinto proceso tvarka, esant kreditoriaus prašymui, kuris pateikiamas naudojant visomis Bendrijos kalbomis prieinamą prašymo formą. Visų pirma kreditorius turėtų teismą įtikinti, kad jo pareikštas reikalavimas skolininkui yra pagrįstas (*fumus boni iuris*). Vykdytina teisė – teismo sprendimas arba originalus dokumentas – yra pakankamas reikalavimo įrodymas. Kreditorius, siekiantis vykdomąjį raštą dėl arešto gauti prieš pripažįstant jo vykdytiną teisę, turėtų pateikti ieškinį pagrindžiančius įrodymus.

Vėliau kreditorius turėtų įrodyti, kad jo reikalavimas turi būti skubiai tenkinamas, t. y. kad yra pagrįsta rizika, jog reikalavimo vykdymas gali sužlugti, jeigu priemonė nebus suteikta (*periculum in mora*). Dėl skirtingų valstybių narių teisinių sistemų ypač reikia paisyti tikrojo šios sąlygos pobūdžio, atkreipiant dėmesį į tai, kad būtina tinkamai suderinti kreditorių ir skolininkų interesus.

Galiausiai teismas turėtų turėti teisę iš kreditoriaus reikalauti pateikti užstatą arba *garantiją*, siekiant apsaugoti skolininko interesus nuo bet kokios žalos ar nuostolių, jeigu nagrinėjant bylą priemonė būtų panaikinta. Iš čia kyla klausimai: užstato dydį turi nustatyti teismas ar nacionalinė teisė, taip pat ar pareiga pateikti užstatą gali būti nustatoma nesuderinus kreditoriaus atsakomybės už nuostolių, kuriuos skolininkas gali patirti dėl neteisingo arešto, atsiradimą, jeigu kreditorius galiausiai nepagrindžia savo reikalavimo.

4 klausimas: *Kokia įrodinėjimo pareiga turi tekti kreditoriui, siekiančiam teismui įrodyti, kad jo ieškinys yra pakankamas pagrindas priimti vykdomąjį raštą dėl arešto?*

5 klausimas: *Ar neatidėliotinumai turėtų būti vykdomojo rašto dėl arešto priėmimo sąlyga prieš gaunant vykdytiną dokumentą? Jeigu taip, kaip ši sąlyga turi būti nustatoma?*

6 klausimas: *Ar priimdamas vykdomąjį raštą dėl arešto teismas turi turėti teisę iš kreditoriaus reikalauti, kad šis pateiktų užstatą arba banko garantiją? Kaip turi būti apskaičiuojamas tokio užstato ir (arba) garantijos dydis?*

3.3. Skolininko parodymų išklausymas

Remiantis dabartine kai kurių valstybių narių praktika galima teigti, kad prieš areštuojant banko sąskaitą arba informuojant skolininką apie banko sąskaitos areštą jis neturėtų būti išklausomas, nes tai gali prieštarauti tikslui, kuriuo siekiama apsaugoti kreditorių nuo galimo nuostolingų pinigų pervedimo, ir užtikrina netikėtą priemonės poveikį. Šiuo atveju areštuojant sąskaitą skolininkui būtų apie tai pranešta ir būtų suteikta galimybė ginčyti vykdymą.

7 klausimas: *Ar prieš suteikiant leidimą areštuoti banko sąskaitą skolininkas turėtų būti išklausomas arba informuotas apie tai?*

3.4. Informacija, kurią reikia pateikti apie sąskaitą

Kyla klausimas, kokios rūšies informaciją apie skolininko sąskaitą (-as) ir kiek jos kreditorius turi nurodyti, pateikdamas prašymą išduoti arešto vykdomąjį raštą. Akivaizdu, kad kreditorius turi tiksliai nurodyti skolininko vardą ir pavardę, tačiau reikiamos informacijos apie sąskaitą turinio pobūdį yra sunkiau nustatyti. Ypač prieštaringas yra klausimas, ar kreditorius turi nurodyti tikslų (-ius) sąskaitos numerį (-ius). Atsižvelgiant į tai, kad kai kuriose valstybėse narėse sąskaitos areštuojamos nepateikus šios informacijos ir kad kreditoriui tai neretai yra neįveikiama kliūtis nustatyti minėtus numerius, galima teigti, kad tikslus (-ūs) sąskaitos (-ų) numeris (-iai) neturėtų būti privalomas reikalavimas. Nepaisant to, informacija, kurią pateikia kreditorius, turi būti pakankamai išsami, kad sudarytų galimybes bankui nustatyti savo kliento tapatybę ir iki minimumo sumažinti galimybę klaidingai areštuoti sąskaitas dėl neteisingai nustatytos tapatybės. Reikia apsvarstyti, ar, be tikslaus skolininko vardo ir pavardės, pakaktų reikalauti informacijos apie banko filialą, kuriame yra atidaryta (-os) sąskaita (-os).

8 klausimas: *Koks minimalus informacijos apie sąskaitą kiekis turėtų būti pateikiamas, norint priimti vykdomąjį raštą dėl arešto?*

3.5. Jurisdikcijos klausimai

Kadangi daugumos valstybių narių teismai nagrinėdami bylą iš esmės yra kompetentingi taikyti apsaugines priemones, galima būtų teigti, kad pagal atitinkamas Bendrijos teisės nuostatas šis kompetentingas teismas, taikant Europos sistemą, taip pat galėtų priimti vykdomąjį raštą dėl apsauginių priemonių.

Be teismo, kuris yra kompetentingas nagrinėti pagrindinį ieškinį, vykdomąjį raštą dėl arešto galėtų išduoti ir atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai, jeigu tai kita valstybė narė, ir (arba) bet kurios kitos valstybės narės, kurioje yra areštuojamos sąskaitos bankas, teismai.

Atsižvelgiant į tai, kad Europos dokumento tikslas – teisiškai ištaisyti dabartinę situaciją, kai kreditorius turi kreiptis į kitą valstybę narę, kurioje yra sąskaita, galima kreditoriui suteikti galimybę pasirinkti vieną iš pirmiau minėtų teismų.

9 klausimas: *Ar sutinkate, kad teismai, kompetentingi nagrinėti bylą iš esmės pagal atitinkamas Bendrijos teisės nuostatas, ir (arba) teismai, kurių valstybėje narėje yra sąskaita, turėtų kompetenciją išduoti vykdomąjį raštą dėl arešto? Ar atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas visada turėtų turėti kompetenciją leisti atlikti areštą, net jeigu jis neturi tokios kompetencijos pagal Reglamentą 44/2001?*

4. EUROPOS SISTEMOS VYKDOMOJO RAŠTO DĖL AREŠTO SUMA IR RIBOS

4.1. Suma, kuri turi būti apsaugoma

Arešto apribojimas iki tam tikros sumos, o ne skolininkui priklausančio viso sąskaitos likučio išaldymas areštuotoje (-ose) sąskaitoje (-ose), užkirstų kelią piktnaudžiavimui ir būtų proporcingas. Nustatant areštuojamos sumos dydį turėtų būti atsižvelgiama į sumą, kurios reikalauja kreditorius (įskaitant visą palūkanų mokėjimą ir kreditoriaus patirtas teismo išlaidas). Reikėtų apsvarstyti, kokios papildomos sumos, ypač atsižvelgiant į ateityje būsimas

mokėtinas palūkanas ir kreditoriaus išlaidas, pateikiant prašymą dėl arešto ir jį atliekant (išlaidos teisininkams, vykdymo pareigūnams ir bankui (-ams)), turėtų būti apsaugomos.

10 klausimas: *Ar sutinkate, kad turi būti areštuojama tik tam tikra pinigų suma? Jeigu taip, kaip nustatyti šią sumą?*

4.2. Banko išlaidos

Manoma, kad bankas, areštuodamas sąskaitą ir kontroliuodamas skolininkui priklausantį sąskaitos likutį, patiria tam tikrų išlaidų. Taip pat ginčijamasi, ar bankai turėtų vykdyti areštą kaip visuomeninę pareigą ir perimti visas dėl to atsirandančias išlaidas kaip dalį savo veiklos išlaidų. Kartais bankai patys taip pat yra kreditoriai arba kreditoriai yra jų klientai, todėl jie taip pat gali būti suinteresuoti sėkmingai patenkinti savo reikalavimus. Dėl to kyla klausimas, ar bankams reikia mokėti už jų funkcijų, susijusių su areštu, vykdymą ir, jeigu taip, ar pinigų sumos, kurią jie turėtų teisę reikalauti, ribos nustatymas turėtų būti reglamentuojamas nacionaliniu ar europiniu lygmeniu. Taip pat reikia apsvarstyti, ar kreditorius prieš atliekant areštą turėtų būti įpareigojamas sumokėti bankui, ar bankas turėtų iš areštuotos sąskaitos išskaičiuoti mokėtiną pinigų sumą.

11 klausimas: *Ar manote, kad bankams turėtų būti mokama už vykdomojo rašto dėl arešto vykdymą? Jeigu taip, ar turėtų būti nustatoma sumos, kurią jie turėtų teisę reikalauti, riba? Ar kreditorius turėtų sumokėti bankui iš anksto, ar mokėtina pinigų suma turėtų būti išskaičiuojama iš areštuotos sąskaitos likučio?*

4.3. Keleto, bendrų ir kito asmens vardu atidarytų sąskaitų areštas

Jeigu kreditorius tuo pat metu nori keletą sąskaitų, esančių vienoje arba keliuose valstybėse narėse, užblokuoti dėl to, kad vienoje sąskaitoje esančios pinigų sumos gali neužtekti reikalavimui patenkinti, kyla klausimas, ar kiekvienoje iš šių sąskaitų areštuotos pinigų sumos gali būti apribotos, kad būtų išvengta dvigubai arba trigubai didesnės sumos nei priklauso arešto, ir kaip tai turi būti atliekama. Daugumoje valstybių narių egzistuoja panaši problema, kai, vykdomąjį raštą dėl arešto įteikus banko įstaigos vadovui, yra areštuojamos visos vietiniuose banko filialuose esančios sąskaitos. Viena iš galimybių išspręsti šią problemą – priklausančią mokėti pinigų sumą pervesti į atskirą sąskaitą ir panaikinti pagrindinių sąskaitų areštą. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kaip tokia sistema galėtų veikti tarp skirtingų bankų ir skirtingose valstybėse narėse.

Taip pat kyla klausimų dėl bendrų sąskaitų arešto, pvz., abiejų sutuoktinių vardu atidarytos sąskaitos, ir vieno asmens vardu turimos kito asmens sąskaitos, t. y. kai sąskaitos savininkas naudoja pinigų skolininko vardu.

12 klausimas: *Jeigu vykdomasis raštas dėl arešto nustato keleto sąskaitų areštą, kaip areštuotina sumą reikėtų paskirstyti tarp kiekvienos iš sąskaitų?*

13 klausimas: *Kokia tvarka reikėtų areštuoti bendras ir vieno asmens vardu turimas kito asmens sąskaitas?*

4.4. Neareštuojamos pinigų sumos

Siekiant apsaugoti skolininko orumą ir jo šeimos gyvenimą, tam tikroms pinigų sumoms, ypač tokioms, kurios leistų skolininkui patenkinti savo ir šeimos maisto poreikius, areštas neturi būti taikomas. Dėmesį taip pat reikia atkreipti į tai, kada ir kaip nustatyti tokią sumą ir ar tai turi padaryti vykdomąjį raštą dėl arešto priimančias teisėjas, areštą vykdančią instituciją ar

bankas, kuriame yra sąskaita? Ar šis klausimas turi būti išsprendžiamas *ex officio*, ar tik reikalaujant skolininkui? Galiausiai kaip turi būti nustatoma ir apskaičiuojama ši pinigų suma – pagal valstybės narės, kurioje buvo priimtas vykdomasis raštas dėl arešto, teisę, pagal valstybės narės, kurioje yra sąskaita, teisę ar remiantis suderinta Europoje nustatyta tvarka? Pastaruoju atveju pinigų sumas reikėtų nustatyti atitinkamu būdu, pavyzdžiui, remiantis bendrąja arba su indeksu susieta taisykle.

14 klausimas: *Ar klausimas dėl sumos, kuriai netaikomas vykdymas, turėtų būti išsprendžiamas ex officio priimant ir (arba) vykdant vykdomąjį raštą dėl arešto, ar tokios sumos įrodymo pareiga turi tekėti šiuo pagrindu prieštaraujančiam skolininkui? Kaip ir kas turėtų apskaičiuoti sumą, kuriai netaikomas vykdymas, ir kokių pagrindu tai turėtų būti atliekama?*

5. VYKDOMOJO RAŠTO DĖL AREŠTO PASEKMĖS

5.1. Įgyvendinimas

Kai valstybės narės teismas priima vykdomąjį raštą dėl arešto, kyla klausimas, kaip šis raštas turėtų būti įgyvendinamas. Atsižvelgiant į tai, kad reikia veikti greitai, ir į apsauginį dokumento pobūdį, siūloma, kad areštas visoje Europos Sąjungoje įsigaliotų tiesiogiai be jokių tarpinių procedūrų (tokių kaip paskelbimas vykdytinu), kurių reikalaujama valstybėje narėje.

Reikia apsvarstyti vykdomojo rašto dėl arešto perdavimo iš jį priėmusio teismo bankui, kuriame yra areštuotina sąskaita. Šia procedūra kreditoriaus interesus greitai perduoti raštą turi būti suderintas su skolininko ir banko interesu išvengti nepagrįsto arešto. Dokumentų perdavimo tvarką tarp valstybių nustato Reglamentas 1348/2000⁹. Jame yra nustatyta tiesioginė vykdomojo rašto dėl arešto perdavimo iš teismo bankui paštu tvarka. Šis būdas leidžia pakankamai greitai įteikti teismo sprendimus, tačiau reikia papildomai apsvarstyti klausimą, ar, siekiant dar labiau pagreitinoti perdavimo procesą, galima naudoti elektronines ryšių priemones. Norint pasiekti pagrindinį tikslą padaryti sąskaitų areštą veiksmingesnį, siūloma, kad banko sąskaitos areštas būtų atliekamas elektroniniu būdu visuose ar daugumoje procedūros etapų; t. y. nuo teismo, priimančio vykdomąjį raštą dėl arešto, iki banko, kuriame atidaryta sąskaita. Reikia įvertinti, kokie mechanizmai bus taikomi siekiant informacijos perdavimo proceso metu užtikrinti tinkamą apsaugos laipsnį, ar elektroninio parašo naudojimas yra pakankama priemonė informaciją perduodančios institucijos tikrumui bei kompetentingumui patvirtinti ir perduodamų duomenų tikslumui užtikrinti.

Taip pat reikia apsvarstyti, per kokį laiką tarpą bankas turi įvykdyti areštą, t. y. ar sąskaita turi būti užblokuojama netrukus po to, kai gaunamas vykdomasis raštas dėl arešto, ar per konkretų laiką tarpą, kai bankas gauna vykdomąjį raštą, ir kaip turi būti traktuojami sandoriai, pradėti prieš tai, kai bankui buvo įteiktas vykdomasis raštas.

Bankai turėtų kompetentingą vykdymo instituciją informuoti, ar areštas taikomas visoms lėšoms, kurios yra skolininkui priklausančioje (-iose) areštuotoje (-ose) sąskaitoje (-ose). Geriausiu atveju ši informacija turėtų būti perduodama elektroniniu būdu. Šiuo atveju reikia

⁹ 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse; OL L 160, 30.6.2000, p. 37.

apsvarstyti, kaip šio proceso metu užtikrinti tinkamą duomenų ir banko paslapties apsaugos lygį.

15 klausimas: *Ar sutinkate, kad exequatur procedūra vykdomajam raštui dėl arešto turi būti panaikinta?*

16 klausimas: *Kokiu būdu vykdomasis raštas dėl arešto turėtų būti perduodamas iš šį raštą priėmusio teismo bankui, kuriame yra sąskaita? Per kokį laiką tarpą bankas turėtų areštuoti sąskaitą? Kokį poveikį vykdomasis raštas dėl arešto galėtų turėti tebevykstančioms operacijoms?*

17 klausimas: *Ar sutinkate, kad, gavus vykdomąjį raštą dėl arešto, banko pareiga turėtų būti vykdymo instituciją informuoti, ar sėkmingai buvo areštuota pinigų suma, kurią skolininkas turi sumokėti kreditoriui, ir kokia suma buvo areštuota?*

5.2. Skolininko apsauga

Įsigaliojus vykdomajam raštui dėl arešto, skolininkas turi būti informuojamas, kad jo sąskaita buvo įšaldyta, ir jam suteikiama teisė ginčyti areštą arba galimybė ribotai naudotis sąskaita. Reikia taip pat apsvaistyti, kas turėtų perduoti šią informaciją skolininkui. Siūloma, kad skolininkui apie tai oficialiai turėtų pranešti teismas arba areštą atliekanti vykdymo institucija. Kadangi tai yra banko ir jo klientų verslo santykių klausimas, tikimasi, kad, be to, bankai apie atliktą areštą kaip galima greičiau informuos skolininką.

Akivaizdu, kad skolininkui turi būti suteikiama teisė ginčyti areštą, tačiau reikia apsvaistyti, kuri institucija bus kompetentinga išklausti jo prieštaravimus – teismas, priėmęs vykdomąjį raštą dėl banko sąskaitos arešto, ar teismas, kurio vietoje yra sąskaita. Taip pat reikia apsvaistyti, ar prieštaravimo pagrindai (pvz., skolos sumokėjimas, ieškinio senaties terminas), siekiant užtikrinti numatomo dokumento veiksmingumą, turi būti suderinami europiniu lygmeniu. Siūloma, kad leistini prieštaravimo pagrindai turi būti skirtingi priklausomai nuo to, ar areštas suteikiamas remiantis egzistuojančia vykdytina teise, ar nepriklausomai nuo tokios teisės buvimo. Be to, siūloma, kad kai areštas suteikiamas prieš pradėdant teisminį pagrindinio ieškinio nagrinėjimą, areštas būtų nepatvirtinamas, jeigu kreditorius per tam tikrą laiką tarpą (pvz., vieną mėnesį) nepareiškia pagrindinio ieškinio.

Galiausiai kyla klausimas, kokia atsakomybė turi tekti kreditoriui, jeigu areštas yra nepagrįstas, ir ar jo atsakomybė turi būti suderinama europiniu lygmeniu, ar paliekama reguliuoti nacionalinei teisei.

18 klausimas: *Kada ir kas turėtų oficialiai pranešti skolininkui apie leidimą atlikti banko sąskaitos areštą ir vykdymą?*

19 klausimas: *Ar areštas turėtų būti panaikinamas ar automatiškai netekti galios, jeigu kreditorius nepateikia pagrindinio ieškinio per konkrečiai nustatytą laiką tarpą?*

20 klausimas: *Kokiais pagrindais ir kokia apimtimi skolininkas galėtų prieštarauti vykdomajam raštui dėl arešto? Koks teismas turėtų būti kompetentingas išklausti skolininko prieštaravimus dėl arešto?*

21 klausimas: *Ar kreditoriaus atsakomybė, kai įrodoma, kad areštas yra nepagrįstas, turėtų būti suderinta europiniu lygmeniu, jeigu taip, kaip tai turėtų būti atliekama?*

5.3. Kelių kreditorių reikalavimų patenkinimo tvarka

Jeigu keletas kreditorių turi reikalavimo teises į skolininkui priklausantį sąskaitos likutį banke, kyla klausimas, kaip, netaikant nemokumo procedūros, nustatyti kreditorių eiliškumą. Kai kuriose valstybėse narėse pirmenybė teikiama kreditoriui, kuris pirmasis bankui pateikė apsauginį vykdomąjį raštą; kitose taikomas grupinis principas, panašus į tą, kuris naudojamas paskirstant pinigus nemokumo procedūros metu. Dėl to reikia apsvarstyti, ar šis klausimas turi būti suderintas europiniu lygmeniu, ar jį turi reglamentuoti valstybės narės, kurioje vykdomas areštas, teisė. Panašus klausimas kyla ir dėl vykdomojo rašto eiliškumo nagrinėjant baudžiamąsias ir administracines bylas.

22 klausimas: *Ar europiniu lygmeniu turėtų būti priimtos taisyklės, nustatančios konkuruojančių kreditorių reikalavimų patenkinimo eiliškumą? Jeigu taip, koks principas turėtų būti taikomas?*

5.4. Vykdomojo rašto dėl arešto pakeitimas ateityje įvykdoma priemone

Kreditorius, kuris skolininko sąskaitą užblokavo naudodamasis vykdomuoju raštu dėl arešto, nagrinėjant pagrindinį ieškinį gali gauti vykdomąjį raštą, kuris yra vykdytinas valstybėje narėje, kurioje yra sąskaita, paskelbiant jį vykdytinu pagal Reglamentą 44/2001 arba išduodant pažymėjimą pagal naujos Europos procedūros dėl nedidelių piniginių arba neginčytinų reikalavimų taisyklės. Kreditorius sieks, kad areštuotos sumos būtų pervestos į jo sąskaitą arba gauti pinigus kitomis priemonėmis. Reikia apsvarstyti, kaip areštas šiuo atveju gali būti pakeičiamas ateityje įvykdoma priemone užtikrinančia areštuotos sumos pervedimą kreditoriui.

23 klausimas: *Kokiu būdu vykdomasis raštas dėl arešto turėtų būti pakeičiamas ateityje įvykdoma priemone tuo atveju, kai dėl kreditoriaus buvo priimtas vykdomasis raštas, vykdytinas valstybėje narėje, kurioje yra sąskaita?*